

THE PALIVERSE PROJECT

Το σύμπαν της σοφίας του Βούδα

Σχόλια (Aṭṭhakathā)

Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια (Sutta Piṭaka -
Aṭṭhakathā)

4. Η συλλογή των αριθμημένων ομιλιών - Σχόλια
(4. Aṅguttara Nikāya - Aṭṭhakathā)

01. Σχόλια για το βιβλίο του ενός (01. Ekakanipāta-aṭṭhakathā)

15. Κείμενο για το αδύνατον (15. Aṭṭhānapāḷi)

PaliVerse

4. Η συλλογή των αριθμημένων ομιλιών - Σχόλια

01. Σχόλια για το βιβλίο του ενός

15. Aṭṭhānapāḷi

1. Aṭṭhānapāḷi-paṭhamavaggavaṇṇanā

268. Aṭṭhānapāḷiyā aṭṭhānanti hetupaṭikkhepo. Anavakāsoti paccayapaṭikkhepo. Ubhayenāpi kāraṇameva paṭikkhipati. Kāraṇañhi tadāyattavuttitāya attano phalassa ṭhānanti ca avakāsoti ca vuccati. Yanti yena kāraṇena. Diṭṭhisampannoti maggadiṭṭhiyā sampanno sotāpanno ariyasāvako. Tassa hi diṭṭhisampanno itipi, dassanasampanno itipi, āgato imaṃ saddhammaṃ itipi, passati imaṃ saddhammaṃ itipi, sekkhena ñāṇena samannāgato itipi, sekkhāya vijjāya samannāgato itipi, dhammasotasamāpanno itipi, ariyo nibbedhikapāñño itipi, amatadvāraṃ āhacca tiṭṭhati itipiti bahūni nāmāni honti. Kañci saṅkhāranti catubhūmakesu saṅkhatasaṅkhāresu kañci ekaṃ saṅkhārampi. Niccato upagaccheyyāti niccoti gaṇheyya. Netam ṭhānaṃ vijjatīti etaṃ kāraṇaṃ natthi na upalabbhati. Yaṃ puthujjanoti yena kāraṇena puthujjano. Ṭhānametaṃ vijjatīti etaṃ kāraṇaṃ atthi. Sassatadiṭṭhiyā hi so tebhūmakesu saṅkhatasaṅkhāresu kañci saṅkhāraṃ niccato gaṇheyyāti attho. Catutthabhūmakasaṅkhārā pana tejussadattā divasaṃsantatto ayogulo viya makkhikānaṃ, diṭṭhiyā vā aññesaṃ vā akusalānaṃ ārammaṇaṃ na honti. Iminā nayena kañci saṅkhāraṃ sukhatotiādīsupi attho veditabbo.

269. Sukhato upagaccheyyāti “ekantasukhī attā hoti ārogo parammaraṇā”ti evaṃ attadiṭṭhivasena sukhato gāhaṃ sandhāyetam vuttaṃ. Diṭṭhivippayuttacittena pana ariyasāvako pariāhādhībhūto pariāhavūpasamattham mattahatthiparittāsito viya cakkhabrahmaṇo gūthaṃ kañci saṅkhāraṃ sukhato upagacchati.

270. Attavāre kasiṇādipaṇṇattisaṅgahattham “saṅkhāra”nti avatvā kañci dhammanti vuttaṃ. Idhāpi ariyasāvakassa catubhūmakavasena paricchedo veditabbo, puthujjanassa tebhūmakavasena. Sabbavāresu vā ariyasāvakassāpi tebhūmakavaseneva paricchedo vaṭṭati. Yaṃ yaṃ hi puthujjano gaṇhāti, tato tato ariyasāvako gāhaṃ viniveṭheti. Puthujjano hi yaṃ yaṃ niccaṃ sukhaṃ attāti gaṇhāti, tam tam ariyasāvako aniccaṃ dukkhaṃ anattāti gaṇhanto tam gāhaṃ viniveṭheti. Iti imasmiṃ suttattaye puthujjanattaggāhaviniveṭhanaṃ nāma kathitam.

271. Mātarantiādīsu janikāva mātā, janakova pitā, manussabhūtova khīṇāsavo arahāti adhippeto. Kiṃ pana ariyasāvako aññaṃ jīvitā voropeyyāti? Etampi aṭṭhānaṃ. Sacepi bhavantaragataṃ ariyasāvakaṃ attano ariyasāvakabhāvaṃ ajānantampi koci evaṃ vadeyya “imaṃ kunthakipillikaṃ jīvitā voropetvā sakalacakkavāḷagabbhe cakkavattirajjaṃ paṭipajjāhī”ti, neva so tam jīvitā voropeyya. Athāpi naṃ evaṃ vadeyyuṃ “sace imaṃ na ghātessasi, sīsaṃ te chindissāmā”ti. Sīsamevassa chindeyyuṃ, na ca so tam ghāteyya. Puthujjanabhāvassa pana mahāsāvajjabhāvadassanattham ariyasāvakassa ca balavadīpanatthametaṃ vuttaṃ.

Ayañhettha adhippāyo - sāvajjo puthujjanabhāvo, yatra hi nāma puthujjano mātughātādīnīpi ānantariyāni karissati. Mahābalo ca ariyasāvako, yo etāni kammāni na karotīti.

274. Paduṭṭhacittoti vadhakacittena paduṭṭhacitto. Lohitaṃ uppādeyyāti jīvamānakasārīre khuddakamakkhikāya pivanamattampi lohitaṃ uppādeyya.

275. Saṅghaṃ bhindeyyāti samānasaṃvāsakaṃ samānasīmāya t̥hitaṃ pañcahi kāraṇehi saṅghaṃ bhindeyya. Vuttampi cetāṃ “pañcahupāli, ākārehi saṅgho bhijjati - kammena, uddesena, voharanto, anussāvanena, salākaggāhenā”ti.

Tattha kammenāti apalokaṇādīsu catūsu kammesu aññatarena kammena. Uddesenāti pañcasu pātimokkhuddesesu aññatarena uddesena. Voharantoti kathayanto, tāhi tāhi uppattīhi adhammaṃ dhammotiādīni aṭṭhārasa bhedakaravatthūni dīpento. Anussāvanenāti “nanu tumhe jānātha mayhaṃ uccākulā pabbajitabhāvaṃ bahussutabhāvañca, mādiso nāma uddhammaṃ ubbinayaṃ satthu sāsanaṃ gāheyyāti cittampi uppādetuṃ na tumhākaṃ yuttaṃ, kiṃ mayhaṃ avīci nīluppalavanaṃ viya sītalā, kiṃ ahaṃ apāyato na bhāyāmī”tiādīnā nayena kaṇṇamūle vacībhedaṃ katvā anussāvanena. Salākaggāhenāti evaṃ anussāvetvā tesāṃ cittaṃ upatthambhetvā anivattidhamme katvā “gaṇhatha imaṃ salāka”nti salākaggāhena.

Ettha ca kammeva uddeso vā pamāṇaṃ, vohārānussāvanasālākaggāhā pana pubbabhāgā. Aṭṭhārasavatthudīpanavasena hi voharantena tattha rucijananatthaṃ anussāvetvā salākāya gahitāyapi abhinno hoti saṅgho. Yadā pana evaṃ cattāro vā atirekā vā salākaṃ gahetvā āveṇikaṃ kammaṃ vā uddesaṃ vā karonti, tadā saṅgho bhinno nāma hoti. Evaṃ diṭṭhisampanno puggalo saṅghaṃ bhindeyyāti netāṃ t̥hānaṃ vijjati. Ettāvatā mātughātādīni pañca ānantariyakammāni dassitāni honti, yāni puthujjano karoti, na ariyasāvako. Tesāṃ āvibhāvatthaṃ -

“Kammato dvārato ceva, kappat̥ṭhitiyato tathā;
Pākasādhāraṇādīhi, viññātabbo vinicchayo”.

Tattha kammato tāva - ettha hi manussabhūtasseva manussabhūtaṃ mātaraṃ vā pitaraṃ vā api parivattaliṅgaṃ jīvitā voropentassa kammaṃ ānantariyaṃ hoti, tassa vipākaṃ paṭibhissāmīti sakalacakkavālaṃ mahācetiyaṃ appamāṇehipi kañcanathūpehi pūretvāpi sakalacakkavālaṃ pūretvā nisinnassa bhikkhusaṅghassa mahādānaṃ datvāpi buddhassa bhagavato saṅghāṭikaṇṇaṃ amuñcanto vicarivāpi kāyassa bhedaṃ nirayameva upapajjati. Yo pana sayāṃ manusso tiracchānabhūtaṃ mātaraṃ vā pitaraṃ vā, sayāṃ vā tiracchānabhūto manussabhūtaṃ, tiracchānabhūto yeva vā tiracchānabhūtaṃ jīvitā voropeti, tassa kammaṃ ānantariyaṃ na hoti, bhāriyaṃ pana hoti, ānantariyaṃ āhacceva tiṭṭhati. Manussajātikānaṃva pana vasena ayaṃ pañho kathito.

Tattha eḷakacatukkaṃ, saṅgāmacatukkaṃ, coracatukkañca kathetabbaṃ. Eḷakaṃ māressāmīti abhisandhināpi hi eḷakaṭṭhāne t̥hitaṃ manusso manussabhūtaṃ mātaraṃ vā pitaraṃ vā mārento ānantariyaṃ phusati. Eḷakābhisandhinā mātāpitiabhisandhinā vā eḷakaṃ mārento ānantariyaṃ na phusati, mātāpitiabhisandhinā mātāpitāro mārento phusateva. Esa nayo itarasmimpi catukkadvaye. Yathā ca mātāpitūsu, evaṃ arahantepi etāni catukkāni veditabbāni. Manussaarahantameva ca māretvā ānantariyaṃ phusati, na yakṭhabhūtaṃ.

Kammaṃ pana bhāriyaṃ, ānantariyasadisameva. Manussaarahantassa ca puthujjanakāleyeva satthappahāre vā vise vā dinnepi yadi so arahattaṃ patvā teneva marati, arahantaghātako hotiyeva. Yaṃ pana puthujjanakāle dinnam dānam arahattaṃ patvā paribhuñjati, puthujjanasseva taṃ dinnam hoti. Sesaariyapuggale mārentassa ānantariyaṃ natthi, kammaṃ pana bhāriyaṃ, ānantariyasadisameva.

Lohituppāde tathāgatassa abhejjakāyatāya parūpakkamena cammacchedaṃ katvā lohitapaggharaṇam nāma natthi, sarīrassa pana antoyeva ekasmiṃ thāne lohitam samosarati. Devadattena paviddhasilato bhijjivā gatā sakalikāpi tathāgatassa pādantaṃ pahari, pharasunā pahaṭo viya pādo antolohitoyeva ahosi. Tathā karontassa ānantariyaṃ hoti. Jīvako pana tathāgatassa ruciyā satthakena cammaṃ chinditvā tamhā thānā duṭṭhalohitam nīharitvā phāsukamakāsi. Tathā karontassa puññakammameva hoti.

Atha ye parinibbute tathāgate cetiyaṃ bhindanti, bodhiṃ chindanti, dhātumhi upakkamanti, tesam kiṃ hotīti? Bhāriyaṃ kammaṃ hoti, ānantariyasadisam. Sadhātukaṃ pana thūpaṃ vā paṭimaṃ vā bādhayamānaṃ bodhisākhāṃ chinditum vaṭṭati. Sacepi tattha nilīnā sakuṇā cetiye vaccaṃ pātentī, chinditum vaṭṭatiyeva. Paribhogacetiyaṃ hi sarīracetiyaṃ mahantataraṃ. Cetiyaṃ vaṭṭitvā gacchantaṃ bodhimūlampi chinditvā haritum vaṭṭati. Yā pana bodhisākhā bodhigharaṃ bādhati, taṃ geharakkhaṇatthaṃ chinditum na labhati. Bodhiatthañhi gehaṃ, na gehatthāya bodhi. Āsanagharepi eseṇa nayo. Yasmiṃ pana āsanaghare dhātu nīhitā hoti, tassa rakkhaṇatthāya bodhisākhāṃ chinditum vaṭṭati. Bodhiyagganatthaṃ oṭṭharaṇasākhāṃ vā pūṭisākhāṃ vā chinditum vaṭṭatiyeva, sarīrapaṭijaggane viya puññampi hoti.

Sanṅhabhedepi sīmaṭṭhakasaṅghe asannipatite viṣum parisam gahetvā katavohārānussāvanasālākaggāhassa kammaṃ vā karontassa uddesaṃ vā uddisantassa bheda ca hoti ānantariyakammañca. Samaggasaññāya pana vaṭṭatīti saññāya vā karontassa bhedova hoti, na ānantariyakammaṃ. Tathā navato ūnāparisāya. Sabbantimena paricchena navannaṃ janānaṃ yo saṅghaṃ bhindati, tassa ānantariyakammaṃ hoti. Tassa anuvattakānaṃ adhammavādīnaṃ mahāsāvajjakammaṃ, dhammavādīnaṃ pana anavajjā. Tattha navannameva saṅghabhede idaṃ suttaṃ - “ekato, upāli, cattāro honti, ekato cattāro, navamo anussāveti, salākaṃ gāheti ‘ayaṃ dhammo ayaṃ vinayo idaṃ satthu sāsanaṃ, imaṃ gaṇhatha, imaṃ rocethā’ti. Evaṃ kho, upāli, saṅgharāji ceva hoti saṅghabhedo ca. Navannaṃ vā, upāli, atirekanavannaṃ vā saṅgharāji ceva hoti saṅghabhedo cā’ti. Etesu ca pana pañcasu saṅghabhedo vacīkammaṃ, sesāni kāyakammānīti evaṃ kammato viññātabbo vinicchayo.

Dvāratoti sabbāneva cetāni kāyadvāratopi vacīdvāratopi samuṭṭhahanti. Purimāni panettha cattāri āṇattikavijjāmayappayogavasena vacīdvārato samuṭṭhahitvāpi kāyadvārameva pūrenti, saṅghabhedo hatthamuddhāya bhedaṃ karontassa kāyadvārato samuṭṭhahitvāpi vacīdvārameva pūretīti evamettha dvāratopi viññātabbo vinicchayo.

Kappaṭṭhitiyatoti saṅghabhedoyeva cettha kappaṭṭhitiyo. Saṅṭhahante hi kappe vā kappavemajjhe vā saṅghabhedaṃ katvā kappavināseyyeva muccati. Sacepi hi ‘sve kappo vinassissatī’ti ajja saṅghabhedaṃ karoti, sveva muccati, ekadivasameva

niraye paccati. Evaṃ karaṇaṃ pana natthi. Sesāni cattāri kammāni ānantariyāneva honti, na kappatṭhitiyānīti evamettha kappatṭhitiyatopi viññātabbo vinicchayo.

Pākatoti yena ca pañcapetāni kammāni katāni honti, tassa saṅghabhedoyeva paṭisandhivasena vipaccati, sesāni “ahosikammaṃ nāhosi kammavipāko”ti evamādisu saṅkhaṃ gacchanti. Saṅghabhedābhāve lohituppādo, tadabhāve arahantaghāto, tadabhāve sace pitā sīlavā hoti, mātā dussīlā, no vā tathā sīlavatī, pitughāto paṭisandhivasena vipaccati. Sace mātā sīlavatī, mātughāto. Dvīsupi sīlena vā dussīlena vā samānesu mātughātova paṭisandhivasena vipaccati. Mātā hi dukkarakārinī bahūpakārā ca puttānanti. Evamettha pākatopi viññātabbo vinicchayo.

Sādhāraṇādīhīti purimāni cattāri sabbesampi gahaṭṭhapabbajitānaṃ sādharmaṇāni. Saṅghabhedo pana “na kho, upāli bhikkhunī, saṅghaṃ bhindati, na sikkhamānā, na sāmāṇero, na sāmāṇerī, na upāsako, na upāsikā saṅghaṃ bhindati. Bhikkhu kho, upāli, pakatatto samānasaṃvāsako samānasīmāyaṃ tṭhito saṅghaṃ bhindatī”ti vacanato vuttappakārassa bhikkhunova hoti, na aññassa, tasmā asādhāraṇo. Ādisaddena sabbepe dukkhavedanāya sahaḡatā dosamohasampayuttā cāti evamettha sādharmaṇādīhipi viññātabbo vinicchayo.

276. Aññaṃ satthāraṇti “ayaṃ me satthā satthu kiccaṃ kātuṃ asaṃmattho”ti bhavantarepi aññaṃ tittakaraṃ ‘ayaṃ me satthā’ti evaṃ gaṇheyya, netāṃ tṭhānaṃ vijjatīti attho.

277. Ekissā lokadhātuyāti dasasahassilokadhātuyā. Tīṇi hi khetṭāni jātikhettāṃ, āṇākhettāṃ visayakhettanti. Tattha jātikhettāṃ nāma dasasahassī lokadhātu. Sā hi tathāḡatassa mātukucchismiṃ okkamanakāle nikkhamanakāle sambodhikāle dhammacakkappavattane āyusaṅkhāravossajjane parinibbāne ca kampati. Koṭisatasahassacakkavālaṃ pana āṇākhettāṃ nāma. Āṭānāṭiyaparittamoraparittadhajaggaparittaratanaṃ parittādīnaṃhi ettha āṇā pavattati. Visayakhettassa pana parimāṇaṃ natthi. Buddhānaṃhi “yāvatakaṃ ñāṇaṃ tāvatakaṃ ñeyyaṃ, yāvatakaṃ ñeyyaṃ tāvatakaṃ ñāṇaṃ, ñāṇapariyantikaṃ ñeyyaṃ, ñeyyapariyantikaṃ ñāṇa”nti vacanato avisayo nāma natthi.

Imesu pana tīsu khettesu tṭhapetvā imaṃ cakkavālaṃ aññasmiṃ cakkavāle buddhā uppajantīti suttaṃ natthi, na uppajantīti pana atthi. Tīṇi hi piṭakāni - vinayapiṭakaṃ, suttantapiṭakaṃ, abhidhammapiṭakaṃ. Tisso saṅgītiyo - mahākassapatttherassa saṅgīti, yasatttherassa saṅgīti, moggaliputtatttherassa saṅgīti. Imā tisso saṅgītiyo āruḡhe tepiṭake buddhavadane imaṃ cakkavālaṃ muñcivā aññattha buddhā uppajantīti suttaṃ natthi, na uppajantīti pana atthi.

Apubbaṃ acarimanti apure apacchā, ekato na uppajjanti. Pure vā pacchā vā uppajjantīti vuttaṃ hoti. Tattha bodhipallaṅke “bodhiṃ appatvā na utṭhahissāmī”ti nisinnakālato paṭṭhāya yāva mātukucchismiṃ paṭisandhiggahaṇaṃ, tāva pubbeti na veditabbaṃ. Bodhisattassa hi paṭisandhikkhaṇe dasasahassacakkavāḡakampaneneva khettapariggaho kato, etthantare aññassa buddhassa uppatti nivāritāva hoti. Parinibbānato paṭṭhāya yāva sāsapamattāpi dhātu tiṭṭhati, tāva pacchāti na veditabbaṃ. Dhātūsu hi tṭhitāsu buddhā tṭhitāva honti. Tasmā etthantare aññassa buddhassa uppatti nivāritāva hoti. Dhātuparinibbāne pana jāte aññassa buddhassa uppatti na nivāritā.

Kasmā pana apubbaṃ acarimaṃ na uppajjantīti? Anacchariyattā. Buddhā hi acchariyamanussā. Yathāha - “ekapuggalo, bhikkhave, loke uppajjamāno uppajjati acchariyamanusso. Katamo ekapuggalo? Tathāgato araham sammāsambuddho”ti. Yadi ca dve vā cattāro vā aṭṭha vā soḷasa vā ekato uppajjeyyūṃ, anacchariyā bhavēyyūṃ. Ekasmiñhi vihāre dvinnam cetiyānampi lābhasakkāro uḷārā na honti, bhikkhūpi bahutāya anacchariyā jātā, evaṃ buddhāpi bhavēyyūṃ. Tasmā na uppajjanti.

Desanāya ca visesābhāvato. Yañhi satipaṭṭhānādikaṃ dhammaṃ eko deseti, aññena uppajjitvāpi sova dhammo desetabbo siyā. Tato anacchariyo siyā. Ekasmiṃ pana dhammaṃ desente desanāpi acchariyāva hoti.

Vivādabhāvato ca. Bahūsu ca buddhesu uppannesu bahūnaṃ ācariyānaṃ antevāsikā viya “amhākaṃ buddho pāsādiko, amhākaṃ buddho madhurassaro lābhī puññavā”ti vivadeyyūṃ, tasmāpi evaṃ na uppajjanti.

Apicetaṃ kāraṇaṃ milindaraññā puṭṭhena nāgasenattherena vitthāritameva. Vuttañhi tattha -

“Bhante, nāgasena, bhāsitaṃpi hetam bhagavatā - ‘aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso, yaṃ ekissā lokadhātuyā dve arahanto sammāsambuddhā apubbaṃ acarimaṃ uppajjeyyūṃ, netam ṭhānaṃ vijjatī’ti. Desentā ca, bhante nāgasena, sabbepi tathāgatā sattatiṃsa bodhipakkhiyadhamme desenti, kathayamānā ca cattāri ariyasaccāni kathenti, sikkhāpentā ca tīsu sikkhāsu sikkhāpenti, anusāsamānā ca appamādapatiṇṇiyaṃ anusāsanti. Yadi, bhante nāgasena, sabbesampi tathāgatānaṃ eko uddeso ekā kathā ekā sikkhā ekā anusitṭhi, kena kāraṇena dve tathāgatā ekakkhaṇe na uppajjanti. Ekenapi tāva buddhuppādena ayaṃ loko obhāsajāto, yadi dutiyopi buddho bhavēyya, dvinnam pabhāya ayaṃ loko bhiyyosomattāya obhāsajāto bhavēyya. Ovadamānā ca dve tathāgatā sukhaṃ ovadeyyūṃ, anusāsamānā ca sukhaṃ anusāseyyūṃ. Tattha me kāraṇaṃ desehi, yathāhaṃ nissamsayo bhavēyyanti”.

“Ayaṃ, mahārāja, dasasahassī lokadhātu ekabuddhadhāraṇī, ekasseva tathāgatassa guṇaṃ dhāreti. Yadi dutiyo buddho uppajjeyya, nāyaṃ dasasahassī lokadhātu dhāreyya, caleyya kampeyya nameyya onameyya vinameyya vikireyya vidhameyya viddhamseyya, na ṭhānamupagaccheyya.

“Yathā, mahārāja, nāvā ekapurisasandhāraṇī bhavēyya. Ekasmiṃ purise abhirūḷhe sā nāvā samupādikā bhavēyya. Atha dutiyo puriso āgaccheyya tādiso āyunā vaṇṇena vayena pamāṇena kisathūlena sabbaṅgapaccaṅgena, so taṃ nāvaṃ abhiruheyya. Api nu sā, mahārāja, nāvā dvinnampi dhāreyyāti? Na hi, bhante, caleyya kampeyya nameyya onameyya vinameyya vikireyya vidhameyya viddhamseyya, na ṭhānamupagaccheyya, osīdeyya udaketi. Evameva kho, mahārāja, ayaṃ dasasahassī lokadhātu ekabuddhadhāraṇī, ekasseva tathāgatassa guṇaṃ dhāreti, yadi dutiyo buddho uppajjeyya, nāyaṃ dasasahassī lokadhātu dhāreyya, caleyya...pe... na ṭhānamupagaccheyya.

“Yathā vā pana, mahārāja, puriso yāvadattham bhojanaṃ bhuñjeyya chādentam yāva kaṇṭhamabhipūrayitvā. So dhāto piṇṇito paripuṇṇo nirantaro tandikato anonamitadaṇḍajāto punadeva tattakaṃ bhojanaṃ bhuñjeyya. Api nu kho so,

mahārāja, puriso sukhito bhaveyyāti? Na hi, bhante, sakimbhuttova mareyyāti. Evameva kho, mahārāja, yaṃ dasasahassī lokadhātu ekabuddhadhāraṇī...pe... na tñānamupagaccheyyāti.

“Kiṃ nu kho, bhante nāgasena, atidhammabhārena pathavi calatīti? Idha, mahārāja, dve sakaṭā ratanaparipūrītā bhaveyyuṃ yāva mukhasamā. Ekasmā sakaṭato ratanaṃ gahetvā ekasmiṃ sakaṭe ākireyyuṃ, api nu taṃ, mahārāja, sakaṭaṃ dvinnampi sakaṭānaṃ ratanaṃ dhāreyyāti? Na hi, bhante, nābhipi tassa phaleyya, arāpi tassa bhijjeyyuṃ, nemīpi tassa opateyyuṃ, akkhopi tassa bhijjeyyāti. Kiṃ nu kho, mahārāja, atiratanabhārena sakaṭaṃ bhijjatīti? Āma, bhanteti. Evameva kho, mahārāja, atidhammabhārena pathavī calatīti.

“Api ca, mahārāja, imaṃ kāraṇaṃ buddhabalaparidīpanāya osāritaṃ. Aññampi tattha abhirūpaṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe na uppajjanti. Yadi, mahārāja, dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe uppajjeyyuṃ, parisāya vivādo uppajjeyya, ‘tumahākaṃ buddho, amhākaṃ buddho’ti ubhatopakkhajātā bhaveyyuṃ. Yathā, mahārāja, dvinnaṃ balavāmaccānaṃ parisāya vivādo uppajjati, ‘tumahākaṃ amacco amhākaṃ amacco’ti ubhatopakkhajātā honti. Evameva kho, mahārāja, yadi dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe uppajjeyyuṃ, parisāya vivādo uppajjeyya, ‘tumahākaṃ buddho, amhākaṃ buddho’ti ubhatopakkhajātā bhaveyyuṃ. Imaṃ paṭhamam kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe na uppajjanti.

“Aparampi, mahārāja, uttariṃ kāraṇaṃ suṇohi, yena kāraṇena dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe na uppajjanti. Yadi, mahārāja, dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe uppajjeyyuṃ, aggo buddhoti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā bhaveyya. Jeṭṭho buddhoti...pe... seṭṭho buddhoti. Viṣiṭṭho buddhoti, uttamo buddhoti, pavaro buddhoti, asamo buddhoti, asamasamo buddhoti, appaṭisamo buddhoti, appaṭibhāgo buddhoti, appaṭipuggalo buddhoti yaṃ vacanaṃ, taṃ micchā bhaveyya. Imampi kho tvaṃ, mahārāja, kāraṇaṃ atthato sampatiṇṇa, yena kāraṇena dve sammāsambuddhā ekakkhaṇe na uppajjanti.

“Apica, mahārāja, buddhānaṃ bhagavantānaṃ sabhāvapakatikā esā, yaṃ ekoyeva buddho loke uppajjati. Kasmā? Kāraṇamahantattā sabbaññubuddhaguṇānaṃ. Aññampi, mahārāja, yaṃ mahantaṃ hoti, taṃ ekaṃyeva hoti. Pathavī, mahārāja, mahantī, sā ekāyeva. Sāgaro mahanto, so ekoyeva. Sineru girirāja mahanto, so ekoyeva. Ākāso mahanto, so ekoyeva. Sakko mahanto, so ekoyeva. Brahmā mahanto, so ekoyeva. Tathāgato arahaṃ sammāsambuddho mahanto, so ekoyeva. Yattha te uppajjanti, tattha aññesaṃ okāso na hoti. Tasmā tathāgato arahaṃ sammāsambuddho ekoyeva loke uppajjatīti. Sukathito, bhante nāgasena, pañho opammehi kāraṇehī”ti.

Ekissā lokadhātuyāti ekasmiṃ cakkavāḷe. Heṭṭhā imināva padena dasa cakkavāḷasahassāni gahitāni, tānapi ekacakkavāḷeneva paricchindituṃ vaṭṭanti. Buddhā hi uppajjamānā imasmimyeva cakkavāḷe uppajjanti, uppajjanaṭṭhāne pana vārite ito aññesu cakkavāḷesu na uppajjantīti vāritameva hoti.

Paṭhamavaggavaṇṇanā.

15. Aṭṭhānapāḷi

2. Aṭṭhānapāli-dutiyavaggavaṇṇanā

278. Apubbaṃ acarimanti ettha cakkaranapātubhāvato pubbe pubbaṃ, tasseva antaradhānato pacchā carimaṃ. Tattha dvidhā cakkaranassa antaradhānaṃ hoti cakkavattino kālakiriyāya vā pabbajjāya vā. Antaradhāyamānañca pana taṃ kālakiriyato vā pabbajjato vā sattame divase antaradhāyati, tato paraṃ cakkavattino pātubhāvo avārito.

Kasmā pana ekacakkavāḷe dve cakkavattino na uppajjantīti? Vivādupacchedato, acchariyabhāvato, cakkaranassa mahānubhāvato ca. Dvīsu hi uppajjantesu “amhākaṃ rājā mahanto, amhākaṃ rājā mahanto”ti vivādo uppajjeyya, “ekasmiṃ dīpe cakkavattī, ekasmiṃ dīpe cakkavattī”ti ca anacchariyo bhaveyya. Yo cāyaṃ cakkaranassa dvisahassadīpaparivāresu catūsu mahādīpesu issariyānuppadānasamattho mahānubhāvo, sopi parihāyetha. Iti vivādupacchedato acchariyabhāvato cakkaranassa mahānubhāvato ca na ekacakkavāḷe dve uppajjanti.

279. Yaṃ itthī arahaṃ assa sammāsambuddhoti ettha tiṭṭhatu tāva sabbaññugūṇe nibbattetvā lokanittaraṇasamattho buddhabhāvo, paṇidhānamattampi itthiyā na sampajjati.

“Manussattaṃ liṅgasampatti, hetu satthāradassanaṃ;
Pabbajjā guṇasampatti, adhikāro ca chandatā;
Aṭṭha dhammasamodhānā, abhinīhāro samijjhatī”ti. -

Imāni hi paṇidhānasampattikāraṇāni. Iti paṇidhānampi sampādetuṃ asamatthāya itthiyā kuto buddhabhāvoti. “Aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso, yaṃ itthī arahaṃ assa sammāsambuddho”ti vuttaṃ. Sabbākāraparipūrova puññussayo sabbākāraparipūrameva attabhāvaṃ nibbattetīti purisova arahaṃ hoti sammāsambuddho, na itthī.

280. Rājā assa cakkavattītiādīsopi yasmā itthiyā kosohitavattaguyhatādīnaṃ abhāvena lakkhaṇāni na paripūranti, itthiratanābhāvena sattaratanasamaṅgitā na sampajjati, sabbamanussehi ca adhiko attabhāvo na hoti. Tasmā “aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso yaṃ itthī rājā assa cakkavattī”ti vuttaṃ.

281. Yasmā ca sakkattādīni tīṇi ṭhānāni uttamāni, itthiliṅgañca hīnaṃ, tasmā cassā sakkattādīnipi paṭisiddhāni.

Nanu ca yathā itthiliṅgaṃ, evaṃ purisaliṅgampi brahmaloke natthi. Tasmā “yaṃ puriso brahmattaṃ kāreyya, ṭhānametaṃ vijjatī”tipi na vattabbaṃ siyāti. No na vattabbaṃ. Kasmā? Idha purisassa tattha nibbattanato. Brahmattanti hi mahābrahmattaṃ adhippettaṃ. Itthī ca idha jhānaṃ bhāvetvā kālaṃ katvā brahmapārisajjānaṃ saḥabyataṃ upapajjati, na mahābrahmānaṃ. Puriso pana tattha nuppajjatīti na vattabbo. Samānepi cettha ubhayaliṅgābhāve purisasaṇṭhānāva brahmāno, na itthisaṇṭhānā. Tasmā suvuttamevettaṃ.

284. Kāyaduccaritassātiādīsū yathā nimbabījakoṣātakibījādīni madhuraṃ phalaṃ na nibbattenti, asātaṃ amadhurameva nibbattenti, evaṃ kāyaduccaritādīni madhuraṃ vipākaṃ na nibbattenti, amadhurameva nibbattenti. Yathā ca ucchubījasālībījādīni

madhuram sādurasameva phalam nibbattenti, na asātam kaṭukam. Evaṃ
kāyasucaritādīni madhurameva vipākam nibbattenti, na amadhuram. Vuttampi cetam
-

“Yādisam vapate bījam, tādīsam harate phalam;
Kalyāṇakārī kalyāṇam, pāpakārī ca pāpaka”nti.

Tasmā “aṭṭhānametaṃ, bhikkhave, anavakāso, yaṃ kāyaduccaritassā”tiādi vuttam.

290-295. Kāyaduccaritasamaṅgītiādisu samaṅgīti pañcavidhā samaṅgitā -
āyūhanasamaṅgitā, cetanāsamaṅgitā, kammāsamaṅgitā, vipākasamaṅgitā,
upaṭṭhānasamaṅgitāti. Tattha kusalākusalakammāyūhanakkhaṇe
āyūhanasamaṅgitāti vuccati. Tathā cetanāsamaṅgitā. Yāva pana sattā arahattaṃ na
pāpuṇanti, tāva sabbepi sattā pubbe upacitacetanāya samaṅgitāya
cetanāsamaṅginoti vuccanti. Esā cetanāsamaṅgitā. Yāva arahattaṃ na pāpuṇanti,
tāva sabbepi sattā pubbe upacitaṃ vipākārahaṃ kammaṃ sandhāya
“kammāsamaṅgino”ti vuccanti. Esā kammāsamaṅgitā. Vipākasamaṅgitā
vipākakkhaṇeyeva veditabbā. Yāva pana sattā arahattaṃ na pāpuṇanti, tāva tesam
tato tato cavitvā niraye uppajjamānānaṃ aggijālālohakumbhiādīhi upaṭṭhānākārehi
nirayo, gabbhaseyyakattaṃ āpajjamānānaṃ mātukucchi, devesu uppajjamānānaṃ
kapparukkhavimānādīhi upaṭṭhānākārehi devalokoti evaṃ upapattinimittaṃ
upaṭṭhāti. Iti nesam iminā upapattinimittaupaṭṭhānena aparimuttatā
upaṭṭhānasamaṅgitā nāma. Sā calati, sesā niccalā. Niraye hi upaṭṭhitepi devaloko
upaṭṭhāti, devaloke upaṭṭhitepi nirayo upaṭṭhāti, manussaloke upaṭṭhitepi
tiracchānayani upaṭṭhāti, tiracchānayanīyā ca upaṭṭhitāyapi manussaloko
upaṭṭhātiyeva.

Tatridaṃ vatthu - soṇagiripāde kira acelavīhāre soṇatthero nāma eko
dhammakathiko. Tassa pitā sunakhavājiko nāma ahosi, therō taṃ paṭibāhantopi
saṃvare ṭhapetaṃ asakkonto “mā nassi varāko”ti mahallakakāle akāmakam naṃ
pabbājesi. Tassa gilānaseyyāya nipannassa nirayo upaṭṭhāsi. Soṇagiripādato mahantā
sunakhā āgantvā khāditukāmā viya samparivāresuṃ. So mahābhayaabhīto “vārehi,
tāta soṇa, vārehi, tāta soṇā”ti āha. Kiṃ mahātherāti? Na passasi, tātāti taṃ pavattiṃ
ācikkhi. Soṇatthero “kathāñhi nāma mādisassa pitā niraye nibbattissati, paṭiṭṭhāssa
bhavissāmī”ti sāmaṇerehi nānāpupphāni āharāpetvā cetiyaṅgaṇabodhiyaṅgaṇesu
talasantharaṇapūjaṃ āsanapūjaṇca kāretvā pitaraṃ mañcakena cetiyaṅgaṇaṃ
haritvā mañce nisīdāpetvā “ayaṃ, mahāthera, pūjā tumhākaṃ atthāya katā, ‘ayaṃ
me bhagavā duggatapaṇṇākāro’ti vatvā bhagavantaṃ vanditvā cittaṃ pasādehi”ti
āha. Sā mahāthero pūjaṃ disvā tathā karonto cittaṃ pasādesi. Tāvadevassa devaloko
upaṭṭhāsi. Nandanavana-cittalatāvana-missakavana-phārusakavana-vimānāni ceva
devanāṭakāni ca parivāretvā ṭhitāni viya ahesuṃ. So “apetha, soṇa, apetha, soṇā”ti
theraṃ āha. Kimidaṃ, mahātherāti? Etā te mātaro āgacchantīti. Thero “saggo
upaṭṭhito mahātherassā”ti cintesi. Evaṃ upaṭṭhānasamaṅgitā calatīti veditabbā.
Etāsu samaṅgitāsu idha āyūhanacetanākamma-samaṅgitāvasena
“kāyaduccaritasamaṅgī”tiādi vuttam.

Tattha eke ācariyā “yasmimṃ khaṇe kammaṃ āyūhati, tasmimṃyeva khaṇe tassa
saggo vārito”ti vadanti. Apare pana “āyūhitakammaṃ nāma vipākavāraṃ
labhantampi atthi alabhantampi. Tattha yadā kammaṃ vipākavāraṃ labhati,
tasmimṃyeva kāle tassa saggo vārito”ti vadanti. Sesam sabbattha uttānatthamevāti.

Aṭṭhānapāḷivaṇṇanā niṭṭhitā.

ΠΑΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ ΓΙΑ ΑΥΤΗ ΤΗ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

Η παρούσα μετάφραση αποτελεί μέρος του PaliVerse Project, της πρώτης πλήρους και ενιαίας αγγλικής μετάφρασης του Κανόνα Πάλι, μαζί με τα Σχόλια (Aṭṭhakathā) και τα Υποσχόλια (Ṭīkā) και συνοδεύεται από διαδραστικά εργαλεία μελέτης. Το PaliVerse είναι ένα έργο σε εξέλιξη. Οι μεταφράσεις που δημιουργούνται με τεχνητή νοημοσύνη βελτιώνονται συνεχώς μέσω αναθεωρήσεων και σχολίων από ειδικούς. Το παρόν κείμενο αποτελεί την πιο πρόσφατη μετάφραση κατά την ημερομηνία λήψης.

Ημερομηνία δημιουργίας PDF: 14 Σεπτεμβρίου 2026

ΠΩΣ ΝΑ ΠΑΡΑΘΕΣΕΤΕ ΤΗΝ ΠΗΓΗ

PaliVerse (2026). Σχόλια. Ο Κανόνας των Ομιλιών - Σχόλια. 4. Η συλλογή των αριθμημένων ομιλιών - Σχόλια. 01. Σχόλια για το βιβλίο του ενός. 15. Κείμενο για το αδύνατον έχει ανακτηθεί από το paliverse.org

© 2026 The PaliVerse Project · Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος
Κέντρο Μελέτης και Πρακτικής Βουδισμού Τεραβάδα
Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία εγγεγραμμένη στην Ελλάδα
Το παρόν PDF μπορεί να διανέμεται ελεύθερα για σκοπούς μελέτης και πρακτικής.

PaliVerse.org